MONSEY EDITION הדלקת גרות שבת – 7:14 9:03 – מ"א שמע/ מ"א 9:39 – דמן קריאת שמע /הגר"א סוף זמז תפילה/להגר"א – 10:45 זמז לתפילת מנחה גדולה – 1:30 טקיעת החמה שבת קודטי – 7:33 מרצט"ק צאת הסכבים – 8:23 צאה"כ / לרבינו חם – 8:45

TORAH TAVLIN IS ALSO AVAILABLE ONLINETO VIEW ARCHIVES. STORIES, ARTICLES OF INTEREST OR TO SUBSCRIBE TO RECEIVE THIS TORAH SHEET WEEKLY. WWW.TORAHTAVLIN.ORG ORSENDANEMAILTO

SUBSCRIBE@TORAHTAVLIN.ORG

שבת הגדול פרשת צו / חג המצות / זמן חירותינו Parshas Tzav - Chag HaPesach - Zman Cheiruseinu יד—כב גיסן תשפ״ה — April 12-20, 2025 זאת כשמתעורר באדם חשק מעין זה, מוטל עליו לשמור שלא יבוא על ידה לידי

ויעש אהרו ובניו את כל הדברים אשר צוה ה' (ח-לו) - כל המוסיף גורע

פרש"י: ויעש אהרו ובניו. להגיד שבחו שלא הטו ימיו ושמאל. מתור הבטה שטחית בדברי רש"י אלו הם נראים כתמוהים. שהרי מה שבח הוא זה שצדיקים נדולים כעין אהרן ובניו לא שינו מצווי השי"ת, ואילו היתה התורה מתפארת באנשים קלי דעת שהתגברו על יצרם כדי לקיים רצון בוראם ניחא, אבל כאן הרי מדובר בהמיוחדים שבדור דיעה, ומהו אם כן השבח בזה שלא הטו ימיז ושמאל?

אולם האמת הוא שהליכת הגדולים והצדיקים בדרכי ה' הוא במידת מה יותר חידוש מהתגברותם של קלי דעת על יצרם. שהרי חז"ל העידו (סוכה גב.) ש'כל הגדול מחבירו יצרו גדול הימנו', ואין הכוונה שהיצר מגביר התגרותו באותם הבַלִּים שהתגרה בו בתחילה. שכז אחר שהאדם מתגבר על יצרו הוא זוכה להתעלות. ויודע היצר שאם בעוד שלא התעלה לא התרשם מפיתוייו. כל שכז שלא יתאווה להם אחר התעלותו, ולכן מנסה בפיתויים גדולים יותר שעדיין יש בהם בכדי לעורר נסיון. וגם אחר שהאדם מתגבר על כל הפיתויים החומריים, ומתעלה כל כך עד שהינו מופשט מרצונות של עולם הזה, אין היצר מניח את נשקו, ותחבולתו במצב כעין זה הוא להפר עורו ולייצג עצמו כ׳צר טוב׳ המפתה לקיום התורה והמצוות, ומנסה לפתות את האדם למצוות כאלו שאינו מן הראוי שיקיימן, ועל האדם להיות ערום בחכמה כדי להבין שיצר הרע מדבר מתור לבו. ושפיר מובז לפ"ז גודל השבח בזה שאהרז ובניו מילאו אחר דבריו של משה. שכן מאחר שזו היתה חובתם ודאי היה היצר מנסה לפתותם שמן הראוי לעשות אחרת. ואם יעשו כפי שהוא מורה להם יעוררו בכר יותר נחת רוח ליוצרם, ובכ"ז התחכמו לישר את העקמומיות שבלבם, ולהבדיל בין טוב לרע.

לדברינו אלו מובן שפיר כוונת התורה בזה שמספרת לנו זאת. ואין להקשות שאין בה שום הוראה לדורות. שהרי התורה מאירה בכר את עיני האדם. ומורה לו שיתחכם על יצרו ולא ירמה את עצמו כשהיצר יופיע לפניו ויפתה אותו על שחור שהוא לבן. ישנם אין ספור מקרים שהיצר מנסה לפתות בני אדם על קיום מצוה כדי לעשות רווחים על ידה, ולכן מן הראוי שגם כל רצון טוב יעבור בדיקה מקודם, כדי לראות אם אינה בגדר 'אליה וקוץ בה'...

דוגמא א' מיני אלף הוא עניז ה'תפילה בציבור', שהיא חובה מצד הדיז, אר משום מה ניכר הדבר שכאו מצא היצר לגבות את חובו. רואים אנו אברכים יראים ושלימים ששאיפתם לגדלות. ואף על פי כו מזלזלים בזה. ואיז זה ח"ו מתור התרשלות. אלא כך עולה לפי חשבונם. כי עדיף שיתיישבו בקרן זווית בבית הכנסת, ולהתפלל במתינות מתור כוונה ודבקות. מלקיים דברי השו"ע ולהתפלל במניז. אולם עלינו לדעת כי דבר זה הוא מתכסיסי היצר. כי מאחר שרואה שאלו האברכים לא יפנו לעצתו עבור ענינים גשמיים, מנסה הוא להעבירם מרצון השי"ת ע"י ענינים רוחניים, ובלבד שלא יקיימו רצון השי"ת כפי המובא בשו"ע כפשוטו. לא באנו בדברינו אלו לזלזל בענין התפילה בכוונה ח"ו, ואדרבה מבינים אנו את חפצם והשתוקקותם של אלו החפצים להתעלות במעלות עבודת התפילה העומדת ברומו של עולם. אך בכל הפטיר ה'חפץ חיים' את דבריו באמרו: האם נסייע בידו להרוס אותנו?!

are כשר, so a הוראה is not considered a גמר דין and therefore, the laws of ע"א do not apply. Also, the הוראה is no proof. In that case, that also איר ווער is judged before a גמר דיו ב"ד. So that's why איני הזמה applies, as there is a גמר דיו ב"ד. He brings the **נתיבות** that also disagrees with the קשות and says since איסור והיתר and says since עדים בפני ב"ד, so it's possible that the *Torah* wasn't מחדש דין הזמה In this case. The ממה"מ adds, that even if איסור והיתר והיתר של (according to some) does need עדות before a מנה"מ of 3, still the *psak* of this ב"ד would be considered a הוראה and not a עיני **ר' חיים**). Consequently כאשר זמם should still not apply. (מר דיו stencils).

The ס' לח' ד"ה שוב ראיתין asks: Based on the מכר דיו bask: Based on the גמר דיו bask: The גמר דיו bask: Why does our *Mishnah* sav: if עדים that there needs to be a if after בן גרושה. they don't become אוללים, they don't become ראובו, they don't become ממר דין. they don't become מלקות they do receive ראובו. they testified they were מעשה, the מעשה is done already and it's considered באשר עשה. because הואב is immediately a מלשלה. In contrast to a case of מיתה, where there is time. because the מיתה after the מיתה but before he is killed. so it's not מיליש vet? עיי'ש vet?

A SERIES IN HALACHA LIVING A "TORAH" DAY

מאת הגאון מו"ר הרב ברוך הירשפלד שליט"א, ראט כולל עטרת חיים ברוך, קליבלנד הייטס

הלכה למעשה

Selected Halachos For Chag HaPesach (7)

Drinking After Afikoman Before Bentching. The RM'A (1) quotes the minority opinion of the **Yeraim** (**R' Eliezer of Metz**) that if one is thirsty when he bentches, he has not reached the level of "זשבעת" (satisfaction) and his obligation to bentch is only Rabbinic. Although this is a minority opinion, the *Poskim* write that it is worthwhile to be stringent and take a small drink before bentching to insure he is fulfilling a Torah-mitzvah each time. This was the custom of **R' Y. S. Elvashiv** zt"l. On Pesach night. after the Afikoman, one is often thirsty, especially if he had well-baked hand Matza. He cannot eat or drink after Afikoman except for the last two of the Arba Kosos - the four obligatory cups. Can he take a drink to insure that he will fulfill a

Coffee During the Haggadah. One should make every effort to maintain a clear, fresh mind on Pesach night - not only for the second Seder which is easier (one can rest up during the first day of Yom Tov), but also for the night of the first Seder. This includes being well rested and not drinking wine in a way that will make him drowsy. However, if a person did become drowsy and tired during the Seder, is he is permitted to drink a cup of coffee (with caffeine) between the first and second *kosos*?

Torah-mitzvah according to all opinions? The answer is yes, he

can drink unflavored water or seltzer, even after the Afikoman.

The Ravya. At first glance, there are two main objections to drinking coffee between the first two kosos. The Ravya (2) holds that if one drinks an additional cup and makes a beracha on it, it looks as if he is adding to the amount of the Arba Kosos - four cups, that Chazal had instituted. If, however, he had in mind while reciting the beracha of "Hagafen" to exempt all his drinks right up until he drinks the second cup, he can drink without beracha and it will not appear as if he adding to the number of cups. If he did not have in mind to exempt other drinks then it depends: if one feels that his clarity his really impaired, I believe he can rely on the opinion of the **Rosh** who argues on the Ravya (3), and he can make a "Shehakol" and drink. (Note: It is possible that even hot coffee which one has to sip slowly might also be permitted, even according to the Ravya. Also, for people who always drink wine or grape juice for the Arba Kosos, and do not rely on coffee, tea or juice (4), it might not look like adding to the number of cups even like the Ravva.)

The Ramban. Another objection to drinking coffee might be from the **Ramban** (5) who holds that any leniency mentioned in the Gemara about drinking between the first two cups, only pertains to before one pours his second cup. However, once he has already poured his second cup, he is not allowed to drink The **Biur Halacha** 60 says that the **Shulchan Aruch** holds like this Ramban, even though the Baal Hamaor disagrees. It seems to this writer that upon reading the Ramban carefully, as explained by his Talmid, Rabbeinu Dovid (7), it is clear that the reason one should not drink after pouring his second cup is because it is not honorable for the *mitzvah* of *Haggadah*, which is read over the second cup, to do some other activity in the middle. (The Ramban might even mean that the Sages did not create an issur to do so, however, the Tanna of the Gemara did not discuss it since logic dictates that one should not stop in the middle of Haggadah to start drinking a separate drink.) Where a person is drinking coffee in order to help him perform the mitzvah in a better manner, even the Ramban would agree it is permitted.

-(1) רמ"א או"ח קצזיד (2) הובא במשנה ברורה תעביכא (3) לדעת

R' Avraham Lichstein zt"l (Haggadah Eishel B'Rama) would say:

'הא לחמא עניא" - One can imagine the despair of a poor man not at his own *Seder* table. The host who invites him in reads the sad expression on the face of his guest. To make him feel at ease, the host proclaims, "This is the bread of affliction our fathers ate in the land of Egypt. Do not feel uncomfortable; our parents experienced deprivation and had to rely on this meager food. In the end they were redeemed and left with great wealth. Eat to your heart's content, and next year we will all merit to be in the land of Israel, where each person will be in his own castle, celebrating with his own family."

A Wise Man would say: "A ship is safe in harbor, but that's not what ships are for."

Printed By: Quality Printing **Graphic Copy & Printing** (845)352-8533

BE HAPPY With the Special Relationship That תפילה Brings ... Be M'Kabel to Protect It!

855.400.5164 / Text 323.376.7607 / kvodshomavim.org

Dedicated by the Wiederman Family לעלוי נשמת ר' אורי בו ר' דוד ווידערמאו ז"ל נפי יום אי דפסח (ט"ו ניסו תשע"ז). ומרת לאה ון ר' <mark>חיים ווידערפאן ע"ה, נפ"ג' ניסן תשס"ג</mark> תהא נשמותיהם צרורת בצרור החיים

הדלוק בהיכל הישיבה כדי לוודא בכר שלא ישארו איזה בחורים המתחכמים על דעתו. אולם היו איזה בחורים שטעו לחשוב שדעתם יותר יפה מדעתו של ה'חפץ חיים', ושיערו בדעתם שאינם צריכים כל כך הרבה שעות לשינה. ועדייז יכולים הם לשקור על תלמודם עוד שעה או שעתיים או יותר. והללו גם עשו מעשה. ואחר שה'חפיז חיים' הלר לדרכו. קמו מיצועם וחזרו להיכל הישיבה ושוב האירו את ההיכל ושבו לתלמודם. כר נהגו תקופה ממושכת, עד שביום מן הימים הבחין ה'חפץ חיים' בדבר, וחזר גם הוא להיכל השיבה להורות לאלו הבחורים לציית לפקודתו. ובלית ברירה חזרו ליצועם אולם היו כאלו ש'יצר החסידות' עדיין לא פסקה מהם. ושוב חזרו כבראשונה אל הגמרא. והם לא ידעו שגם ה'חפץ חיים' מכיר בטיבו של אותו 'יצר' ולא העלו על דעתם ששוב יופיע ה'חפץ חיים' למחות בהם. אולם כר היה מעשה. שהחפץ חיים הופיע בשלישית כדי לודא שכולם מצייתים לפקודתו. וכשמצא שוב את ה'חכמים' כשהם רכונים על ספריהם. פתח ואמר: תלמידיי היקרים, שמא סבורים אתם שרצוני שלא תלמדו ותעסקו בתורה. דעו לכם שטעות היא בידכם, ואדרבה, רק את טובתכם ואת תורתכם אני דורש, ואסביר לכם את מעשי. הנה האיך יכול יצה"ר לקבל אחיזה כלשהי אצל בחורים מישיבת ראדיו, השקועים רק בעולמה של תורה? וכי יבוא ויאמר להם שלא ילמדו? הלוא יודע הוא שתלמידי הישיבה לא יצייתו לו. אולם מאחר שיש לו תפקיד להטות בני האדם מז היושר. לכז מצא היצר המצאה לפתות את התלמידים ל'קיצוניות'. ולפתותם שיוסיפו להקדיש עוד ועוד שעות לעסק התורה. בכר מבטיח הוא את הצלחתו. בידעו שכוחותיהם של הבחורים לא יעמדו להם. ויתהפכו עי"ז לבסוף לחולים בגוף ובנפש ר"ל, והדברים יתנו את אותותיהם בכל ימי חייהם. כי יצטרכו להתמודד עם חולשותיהם, ושוב לא תהיה ביכולתם להתמיד בלימודם כדבעי. וכאו

והנה עובדא שהיה אצל **מרן בעל ה'חפץ חיים' זי"ע**. שהקפיד על תלמידי ישיבתו בראריז שילכו לישוז בשעה עשר בלילה. כרי שימלאו את שעות השינה הנדרשת להם. ותהיה דעתם מיושבת עליהם ויהיה ביכולתם לעבוד את בוראם כדבעי ביום המחרת.

וה'חפץ חיים' בעצמו היה מזרז את הבחורים לעלות על יצועם. והיה מכבה את האור

על הדיז. יביז כי זהו מעצת היצר. ולבסוף אחר שהיצר יביז שעניז זה כבר פרוץ אצלו. אז יקח ממנו אותה הארה של השתפכות הנפש, וישאר קרח מכאן ומכאן. וע"כ באם אכז חפצים הם להרבות באיכות תפילתם יזרזו א"ע להקדים בואם לבית הכנסת עוד טרם שהציבור מתחילים תפילתם. ויקדימו תפילתם עד שבבוא הזמן שהציבור עומדים להתפלל תפילת 'שמונה עשרה' יהיה ביכולתם להתפלל עמהם. אבל אסור להם לעשותה על חשבוז תפילה בציבור כאמור. עניז זה הוא יסוד גדול שמוטל על האדם להיות מודע לכך כל ימיו. כי כל הזמן רודף היצר אחריו, ואף אחר שזכה להתעלות דרבה עליות. עדייז עיני היצר צרה בו ומבקש להכשילו, ובכל מעשה שחפץ הוא לעשות. אף אם מכוויז בו לשם שמים. מוטל עליו מקודם להתבונו אם אכז זהו רצון הבורא. או שאינו כי אם נסיון מצד היצר המנסה להטעותו.

תקלה ולידי סטיה מפסקי השלחן ערוך', ואם הוא רואה שמוכרח על ידי זה לעבור

A PENETRATING ANALYSIS OF THE WEEKLY HAFTORAH BY AN UNEQUALED HISTORIAN

הנה אנכי שלח לכם את אליה הנביא לפני בוא יום ... (מלאכי ג-כג, לשכת הגדול)

repeated twice as Malachi HaNavi declares. "I will send Eliyahu HaNavi to you before the coming of the awesome, fearful day of Hashem." Chazal (Sotah 49b) explain that this means that prior to the coming of Moshaich, Elivahu HaNavi will arrive to let Klal Yisroel know the good news and then the dead will resurrect. But why won't תחיית occur first so that all of Klal Yisroel can enjoy the good tidings being brought by Elivahu HaNavi?

explains that *Chazal* also note that חסידות - righteousness

היתה עלי יד ה'... ויניחני בתוך הבקעה והיא מלאה עצמות (יחוקאל לו-א. לשבת חול המועד)

The *Haftorah* of *Shabbos Chol HaMoed Pesach* is from dried bones. Yechezkel had been transported to the spot where the Bnei Ephraim had been slaughtered after their failed exodus from Egypt decades prior to Yetzias Mitzrayim. The Navi declares, "Hashem's hand was upon me. It led me out with the spirit of Hashem and placed me in the midst of the valley. It was filled with bones." Was this a prophetic vision or an actual experience?

R' Benzion Yadler zt"l (Tiferes Tzion) quotes Chazal who tell us that according to one view, Yechezkel never actually revived any dead bones but merely envisioned himself doing it. The expression, "Hashem's hand was upon me," denotes that Yechezkel HaNavi was granted a prophecy which is sometimes termed as a "hand" since a

The last pasuk of the Haftorah of Shabbos HaGadol is brings one to Ruach HaKodesh, and divine inspiration hastens the future resurrection of תחיית המתים. While some say that Eliyahu HaNavi's central purpose was, and still is, to propagate peace and harmony within Klal Yisroel. Chazal (Idivos 8:7) say that Elivahu's primary mission is to establish the יחוס of all the families of the Jewish people. As such, without Eliyahu HaNavi's initial presence establishing peace, harmony, and familial lineage, the holy Shechina would have no place to settle on this earth. Divine R' Shloime HaKohen zt''l of Vilna (Cheshek Shlomo) inspiration would then not be able to be tapped into - the prerequisite for the resurrection of the dead.

human being is unworthy of communicating directly with Sefer Yechezkel in which the Navi is standing in a valley of the Almighty Himself and needs Hashem's "supporting hand" to accomplish this. However, according to another opinion, Yechezkel literally records that "Hashem's hand" was upon him compelling him to follow without question, the direction in which the Divine Spirit leads him - namely

> Concludes the *Tiferes Tzion*, miracles performed by human agents are limited in scope while those performed by Hashem Himself are limitless. Those revived by human beings - as has occurred a number of times throughout history - eventually died a second death, while those who arise during the future תחיית המתים will live eternally since Hashem Himself will be doing it without any malachim.

May we merit to see it soon and in our days!

the incredible miracle of תחיית המתים.

עדים זוממין, דאמר קרא "ועשיתם לו כאשר זמם לעשות לאחיו" - מכות דף ב.

The עמנו הייתם when they say עמנו הייתם או says, that which the *Torah* believes the 2ת שי of עדום פי"ת. ג"ז **רמב"ס** או נאירת הכתוב, is a והל' עדות פי"ת. ג"ז **רמב"ס** and the [ד**ברים יט',יח'] תמב"ו, and the מאמו** give a מאמו give a נאברים יט',יח'] **תמב"ו, and the בחול** and the מאמו give a ישי,יח'] **תמב"ו** on the "גוף העדים" by saying עמנו הייתם. So, just like if 2 ארים testify that ארים and אחלל שבת were אריבו, we believe them and ראובן and בתים can't argue, because they are בעלי דברים. so too, by הזמה when they are testifying about the actual ערים, (by saving ערים), the 2כתים (לערים ביו לערים), the מינום אינום וואס ליינום אינום וואס ליינום אינום וואס ליינום וואס וואס ליינום וואס is believed and the first כת are considered בעלי דברים.

The בית דען paskens: there must be a מאשר זמבו for the בית דען for the פ"ב,הל"ב"] paskens: there must be a בית דען for the כאשר זמבו לים to be applied. This is based on the words of the that states: "אין העדים אוממין נהרגיו עד שיגמר הדין that states: "אין העדים אוממין נהרגיו עד שיגמר הדין issued by the בית דין." Rashi explains: First there must be a afterwards, the עדים are הוזם, then there is a באשר זמם of כאשר זמם.

The אבים א ניסן ד'ן **קצור (ס'ק ד') אור אובן kers**: if 2 מיק ד'ן **קצור (אוב** א testify that the wine of הומם), are they הינים א מחנים, are they מיק ד'ן **קצור** of the wine מדץ כאשר זמם. or maybe since the *Torah* says, "cאשר לעשות לאחזי" and in this case they are not testifying on a איש, but on wine. maybe the דיני עדים אומאפא איז should not apply? The יראה לי" savs "יראה לי" would apply in this case. He brings a דיני עדים אומאנאין: 1 סנהדריו יו ראיה testified that עדים testified that פלוני רבע שורו של פלוני had condemns the מיתה as well. If these עדים are later found to be עדים are later found to be נדער, the *Gemara* says that they are הרגו and must also pay money to the בעל השור. We see from here, says the עדים that even though they didn't testify about the בעל השור, but only on his מחוייב. they are still מחוייב to pay him for the value of his ox that would've been killed due to their testimony. This is a proof that the דיני ע"ז apply even if the איש wasn't on a איש

The איסור והיתר brings this באות and disagrees. He explains: The כאשר זמם odes not apply to כאשר אסור והיתר Since we pasken that the is only שייד if there was a אייד if there was a בית דין if there was a בית דין is required for the psak, like by שייד איסור והיתר dr a דין aven דין and there is no דין and there is not called מורה is חכם 2 where שיסור והיתר dr שאלה

היה שומר תורה ומצוות. ואמר לאותו אדם חשוב. שהוא רואה בחוש שיש בורא עולם שמנהיג את הבריאה. שהוא רואה החכמה הנפלאה שבתכונות האדם. והחכמה היא עד אין סוף. וא"א לומר כלל שאין בורא עולם, הדבר נראה ברור לעינים שיש בורא עולם! ושאל אותו אותו אדם חשוב. אמת שיש בורא עולם. אבל מדוע נברא העולם?! והשיב לו הרופא. שמעולם לא חשב על שאלה זו. ואמר לי האדם החשוב, שבאותו רגע שמבין אותו רופא שהקב"ה ברא את העולם כדי שיע שום ויאמר. שאיז שום רגע יכחיש האמונה ויאמר. שאיז שום בורא עולם. ויאמר את זה מחמת שאינו רוצה לחייב את עצמו לעבוד את ה'. אם אדם מאמין באמונה שלימה שיש בורא עולם. ע"כ יש טעם וסיבה שנברא העולם. וידיעה זו מחייב אותנו לעבוד את ה' – שזו התכלית האמיתי. אבל מי שאינו רוצה . לעבוד את ה', ע"כ יכחיש האמונה – ויהיו לו "תירוצים" על הנהגתו

לפי"ז יש לבאר שבאמת עשר המכות היו הכנה ליציאת מצרים. שעיקר העיקרים של יציאת מצרים היה כדי שיקבלו כלל ישראל את התורה בהר סיני. ובאמת עיקר ירידת כלל ישראל למצרים היתה הכנה לקבל את התורה. שהיו "בכור הברזל". וזו היתה ההכנה לקבלת התורה כמו שהאריכו הספרים הקדושים. וא"כ יש לומר. שבכלל הכנה לקבל את התורה הוא להכיר בב' יסודות, ראשון, שיש בורא עולם, שהקב"ה הוא השליט על כל הבריאה. ואיז עוד מלבדו ית'. ושנית. אחר ידיעה זו צריר לידע שיש תכלית מדוע הקב"ה ברא את עולמו. והני ב' דברים חזו בחוש בעשר מכות. ראשית שהקב״ה הוא השליט, על ידי כל הניסים הגלוים אדם מודה בניסים הנסתרים (רמב"ן סוף פרשת בא), וכלל ישראל באו לידי האמונה שלימה. שאין עוד מלבדו, ואין שום כח אחרת בהאי עלמא כלל וכלל. שנית. כלל ישראל חזו שיש "דיז ודייז". ויש שכר ועונש. ופרעה והמצרים נענשו על ידי המעשים הרעים שעשו לכלל ישראל. זה מורה שאיז העולם "הפקר". ואיז כל אחד יכול לעשות מה שלבו הפץ. שיש בורא עולם, והוא תובע מכל אחד ואחד לעשות את רצונו. ואם אינו עושה את רצונו יש "דיז וחשבוז".

לפי"ז מובנים היטב דברי **הגרי"ז.** שזהו הכנה ליציאת מצרים. שכלל ישראל היו צריכיז להאמין באמונה שלימה בהני עיקרי אמונה. חדא. שהבורא יתברך שמו הוא הבורא ומנהיג לכל הברואים. והוא לבדו עשה ועושה ויעשה לכל המעשים. ושנית. שהבורא ית' שמו גומל טוב לשומרי מצוותיו ומעניש לעוברי מצוותיו. רק אחרי אמונה ברורה בהני ב' יסודות. זכו לצאת ממצרים, וגם מובז מש"כ שהתכלית בעשר המכות היתה כדי להעניש את המצרים אינו סתירה כלל למה שמבואר שהמכות באו כדי להשריש האמונה שהשי"ת הוא השליט. ששניהם לתכלית אחת. להשריש האמונה בתוכינו, להאמין שהוא השליט, והתכלית בזה, הוא להאמין שיש תכלית בזה שיש בורא עולם, והיינו לעשות את רצונו ולעבדו, ומי שאינו עושה רצונו, יש דין וחשבון!

אלו עשר מכות שהביא הקדוש ברוך הוא על המצרים במצרים. ואלו הן: דם צפרדע ... (הגדה של פסח) - בענין התכלית של המכות Γ נז בפשטות. תכלית המכות היא להעניש את המצרים על מה שעשו לכלל

ישראל. כי יש דיין ויש דיין על כל פעולה שנעשית בהאי עלמא. וכן מפורש בדברי הגרי"ז בביאור דברי רש"י על הפסוק "ראה נתתיר אלהים לפרעה". וכתב רש"י: שופט ורודה. לרדותו במכות ויסורים". עכ"ל. וביאר **הגרי"ו** וז"ל: "פירוש הדבר. כי המכות לא היו למטרה שישלח את העם. רק כי כך נאמר בברית בין הבתרים (בראשית טו-יד): "וגם את הגוי אשר יעבדו דו אנכי ואחרי כז יצאו וגו". והיה צריר להיות תחילה הדיז על פרעה ועל מצרים. ואחרי כז היציאה. ולכז מינה הקב״ה את משה רבינו ע"ה לדיין ושופט לרדותו במכות ויסורין הראויין לו, שיקויים "וגם את הגוי

אשר יעבדו דן אנכי", והיתה זאת הכנה ליציאתם, כמו שנאמר ואחרי כן יצאו וגו'. ויש להעיר. שאם המכות היו רק כדי להעניש את המצרים. מדוע לא יכלו כלל שראל לצאת ממצרים, ואח"כ הקב"ה יעניש את המצרים, בעשרת המכות? ועוד יש להעיר על דבריו הקדושים, במה שכתב "והיתה זאת הכנה ליציאתם", איזו הכנה יש בהם. הרי המכות היו רק כדי להעניש את המצרים?

אמנם מצינו עוד טעם מדוע הביא הקב״ה המכות על המצרים. והיינו להורות מי השליט על כל העולם כולו. בהתראה למכת דם כתיב (ז-יז): "כה אמר ה' בזאת תדע כי אני ה' הנה אנכי מכה במטה אשר בידי על המים אשר ביאר ונהפכו לדם". ובמכת צפרדע כתיב (ח-ו): "למען תדע כי אין כה" אלקינו". ובמכת ערוב כתיב: למעז תדע כי אני ה' בקרב ארץ". ומצינו כמה וכמה פעמים בפסוקים שהמכות באו להורות שה' הוא השליט. וככתוב בתחילת פרשת בא "זיאמר ה' אל משה בא אל פרעה כי אני הכבדתי את לבו ואת לב עבדיו למען שתי אתתי אלה בקרבו. ולמען תספר באזני בנך ובן בנך את אשר התעללתי במצרים ואת אתתי אשר שמתי בם וידעתם כי אני ה". תכלית כל המופתים היא כדי להשריש אמונה שהקב"ה הוא השליט. וכן מפרש בדברי הרמב"ן (סוף פרשת בא) עיי"ש.

וכבר האריך **הסטייפלר (בספר חיי עולם,** פרק ט"ו) לבאר שכל מכה מורה על יכולתו של השי״ת שהוא השליט על הנהגה מיוחרת בהאי עלמא. כגוז מכת דם מראה שהקב"ה שליט על המים. ובמכת צפרדע ראו שהקב"ה שליט על בריות שבמים וכו'. וא"כ. מבואר היטב שהמכות באו כדי להשריש האמונה שהקב"ה הוא השליט. א"כ זה נראה כסותר לדברי הגרי"ז שהמכות באו כדי להעניש את המצרים וצ"ב.

ונראה ליישב. בהקדם דבר נפלא שסיפר לי אדם חשוב. שפעם אחת. דיבר אותו אדם חשוב עם רופא מומחה. שהצטייז מאוד בתחום רפואתו. לדאבוננו. הרופא לא

והגדת לבנך ביום ההוא לאמר בעבור זה עשה ה' לי בצאתי ממצרים ... (שמת יג-ח)

"נהגדת One of the *mitzvos* on *Pesach* night is that of "והגדת" לבנד', to tell over the story of Yetzias Mitzravim to our children. It is interesting that we do not find a similar mitzvah on Sukkos, for example, to tell our children about the Ananei HaKavod or the huts Hashem housed us in the desert, or about *Matan Torah* on *Shavuos*. What is unique about the Seder night that specifically then we are told to

The Mishnah in ערבי פסחים opens with the halacha that one may not eat a meal *Erev Pesach* starting from around Mincha time. Rashi explains that this is so that one should be hungry later and eat his *matzah* with an appetite, which is a form of hiddur mitzvah, of beautifying the mitzvah. However, asks **R'** Asher Dovid May shlita, in what way does this constitute a hiddur mitzvah? How does eating matzah with an appetite "beautify" the mitzvah?

speak about the miracles of the Exodus to our children?

INSIGHTFUL TORAH THOUGHTS ON THE WEEKLY SEDRA TO LEARN AND TO ENJOY BY R' MOSHE GELB

Perhaps we may explain based on the **Sefas Emes** (Shabbos 133b), who writes a big chiddush, that performing a mitzvah in a way that shows chavivus and love for the mitzvah is also a form of hiddur. Thus, it is well understood why eating *matzah* with gusto is a *hiddur*, as it shows his *chavivus* and *geshmak* in the *mitzvah*.

There is another thing we do at the *Seder* to show our chavivus for mitzvos, and that is to point at the matzah when we say "מצה זו שאנו אוכלים" (See Mishnah Berurah). R' **Nosson Gestetner** *zt*"*l* (**Lehoros Nosson**) explains that we do these things because it says that when the Yidden left *Mitzravim*, they did not load their *matzah* on donkeys but rather carried it themselves on their shoulders out of their chavivus for it. Therefore, to commemorate this, we, do things on this night demonstrating our own *chavivus* for the *mitzvos*.

This is why on the night of *Pesach*, there is a *mitzvah* to tell

children about Yetzias Mitzravim. Chinuch can only occur impart. Thus, it is specifically at the Pesach Seder, when our when the parents themselves are passionate and feel a feelings of love and *chavivus* for the *mitzvos* are at their peak, geshmak and chavivus for the mitzvah they are trying to that such chinuch can occur. Chag kosher vesameach!

ואתא הקב"ה ושחם למלאך המות ... דובין אבא בתרי זוזי. חד גדיא, חד גדיא (סדר נרצה) GOLDEN NUGGETS ON THE PARSHA WITH A FOCUS ON LESSONS HOW TO SERVE HASHEM AND BE A BETTER JEW BY R' YEHOSHUA GOLD

מזהב הנחמדים

As the *Seder* concludes, we sing the words of the mystical song "Chad Gadya." While on the surface it may appear to be a comical and perhaps somewhat childish song. in fact, great meaning and deep lessons have been attributed to it. Each paragraph concludes with the refrain "Chad Gadya, Chad Gadya," which leads to the question: If the goat was eaten by the cat at the start of the story, why do we keep talking about that "one goat?" It's dead and gone!

During the Holocaust he was in Bergen Belsen. One Chanukah he had the opportunity to light Chanukah Licht. As he made the Berachos, a spectator asked him what iustification does he have to say the words "Shehechiyanu"?

"How can you bless Hashem 'Who kept us alive and enabled us to reach this time' when thousands of people are dying before our eyes?" asked the bitter man.

ושבתם וראיתם ... בין עובד אלקים לאשר לא עבדו ... (הפמרה לשכת הגדול) CONCEPTS IN AVOIDAS HALLEY FROM THE FAMILY OF R' CHAIM YOSEF KOFMAN ZT"L was allowed to descend to this world and relay the message was due to his children's original Mesiras Nefesh.

above *posuk* were learning *Torah*. One reviewed his learning 101 times, and is called an עובד אלקים, while the other reviewed his 100 times, and is referred to as a לא עבדו - not having served Him! It is seemingly extreme. What's *pshat*? The **Tur** quotes *Chazal* who say that this *Shabbos* is called שבת הגדול because in Egypt Hashem commanded us to take

Chazal tell us (Chagigah 9b) that the two people in the

the קרבן פסח on the tenth of Nisan, which fell on Shabbos that year. Although the sheep was the idol of Egypt, they didn't protest or attack the Yidden. That was a tremendous nes. warranting this special Shabbos to be called שבת הגדול.

It would seem that as a prerequisite for יציאת מצרים we had to exhibit *mesiras nefesh* on our part. The true test of being worthy to be called an 'עבד ה' is when the going is rough.

I recently read a story that took place during the Holocaust. A family was hidden by a non-Jewish farmer underneath a trough on his property. The father would climb out each night to see the moon and make his calculation when מם טוב would be. They were there for 29 straight months and would survive on bread crusts and scraps of vegetables.

The week of *Pesach* brought a new challenge, and the father told their gentile "host" not to drop them any *chometz*. This was *mesiras nefesh* of the highest order. After *Pesach*. the father had a dream. His father appeared to him and said, "My son, this year was a leap year, and your calculations are off by a month." The family then counted three weeks, and with great pride and fortitude, celebrated *Pesach* once again. But why did the father only come to them after *Pesach*? He could've saved them that ordeal. Perhaps, the only reason he

"I too ask myself this question," replied the *Rebbe* softly. "But when I recited the blessing, I saw that a large crowd had gathered. Men risking their own lives to watch the lighting of the candles. By the fact that *Hashem* has such loyal Jews prepared to give their lives for the lighting of the *Chanukah* candles - by that very fact alone we may recite Shehechiyanu.' Indeed, *Yidden* and *Yiddishkeit* is very much alive.

Rav Shmuel Ehrenfeld *zt*"*l*, the **Chasan Sofer**, explains A famous story is told of the **Bluzhever Rebbe** zt"l. each stage of the Chad Gadya piyut as a parable for our shortcomings which allows the various nations, compared to animals, to harm us. Klal Yisroel is compared to the "Chad Gadya" - the single goat, and although it appears that we have been knocked down and consumed, this is only an illusion. Ultimately, Am Yisroel survives every time. And finally, when all other beings have been eradicated, there will be only "אתא הקב"ה...חד גדיא" - Hashem and His Chosen Nation.

> Learning that extra 101st time, as the Gemara says, symbolizes mesiras nefesh, thereby earning that Talmid Chacham the added title of 'עבד ה'. As Pesach begins, let's try to show our appreciation for the gift of יציאת מצרים through becoming true 'עבדי ה' הללוי", as we say in Hallel "עבדי ה' הללוי"!

שבכל הלילות אין אנו ממכילין ... הלילה הזה שתי פעמים (הגש"פ)

The **Ben Ish Chai**, among others, explain the reason we dip twice by the Seder. As we know, the events leading up to גלות dipped the מכירת יוסף of dipped the מכירת שבטים Yosef into blood to fool their father. This dipping symbolized שנאת חינם discord, causing golus. This was rectified with the 'idקחתם אגודת אזוב וטבלתם, Korban Pesach, as the posuk says, ילקחתם אגודת אזוב וטבלתם "בדם. This dipping was done with an אגודת אזוב a bundle of hyssop leaves bound together, symbolizing achdus.

In fact, the entire Korban Pesach enforces this idea of togetherness, as we must eat it in a *chabura* setting. **R**³ Elchanan Wasserman zt"l carefully posits that the concept of blood libels from which Klal Yisroel suffered through the millennia, came about because of מכירת יוסף. The falsehood and pretenses used then caused us to be punished with a different type of *sheker*; that of the diabolical blood libels.

R' Matisyahu Salomon zt"l says, it's not for naught that the timing of these libels revolved around using the blood for matzos, because Pesach is a time that the aveiros of שנאת חינם permeate and need rectification. He takes this concept a bit further based on the *minhag* to eat an egg at the *Seder*. The

Mitzrayim and the miracles that were done (in Parshas Vaera) teach us to clearly comprehend that it was only Hashem Himself Who released us forever from the bondage and slavery of Egypt, that it was only *Hashem* Himself Who punished the Egyptians and that it was only *Hashem* Himself Who took us out of Egypt."

"Therefore," concluded R' Eliyahu to his disciple, "Moshe Rabbeinu's name is not prominently mentioned in the Haggadah. However, it is mentioned just this one time: 'ויאמיע בה' ובמשה עבדו' - 'And they believed in Hashem and in Moshe His servant.' The one and only time Moshe Rabbeinu's name is mentioned in the entire Haggadah is to tell us that he is a true servant of *Hashem*, an 'עבד נאכץ', and not one who has any power of his own." (**Portraits of Prayer**)

משל למה הדבר דומה

משל: When Paris fell to the Nazis in 1940, Jacob and Paula Levinson, and their baby Hessy, traveled to the south of France where they desperately tried to get visas to enter another country. The Levinsons wanted to go to Israel, but in the midst of the war, it was impossible to enter British Mandate Palestine. Instead, in 1942, they entered the Cuban consulate in the French town of Nice and fortuitously obtained Cuban visas. From there, they made their way to Marseilles, bought train tickets to Portugal, then purchased passage on a boat sailing from Lisbon to Havana, Cuba.

nurse, was still in Paris with no visa and no way of leaving Nazi-occupied Europe. While Paula waited with Hessy in Marseilles, Jacob took the train back to Nice, a perilous journey for a Jew, to visit Cuba's consulate once more. Terrified of being asked for his papers by the Nazi guards who frequently boarded trains, Jacob stayed in the dining car, eating and drinking nonstop until he felt sick. His plan worked, guards boarded the train, asking for all travelers' travel documents, except those in the dining car.

Once in Nice, Jacob sold his silver cigarette case and entered the Cuban consulate with the cash. He was willing pay even more money for another visa for Gerta. The consul,

מסל: A policeman was once escorting a prisoner on the way to his trial. Afraid that the defendant might escape, the guard attached the prisoner to his own self by means of handcuffs, locking one cuff on his own right arm and the other cuff on the prisoner's left arm. As they walked through the street, passersby looked scornfully at the prisoner.

The prisoner could not bear the silent stares of condemnation and shouted, "Don't look at me that way! It is not the policeman who leads me, but I who lead him! Don't think I am chained to him; he is chained to me!"

A wise man walking by was not fooled. He replied to the indignant prisoner, "Let us see you escape from your 'captor' and we will know who is the captive.'

במטל: Likewise, explained the **Alter of Novardok** *zt"l*, there is nothing wrong with enjoying some of the good things of life. But one has to be in control of them, rather than them controlling him. It all depends on whether one merely

שלא אחד בלבד עמד עלינו לכלותינו אלא שבכל דור ודור עומדים עלינו לכלותינו והקב"ה מצילנו מידם ... (הגדה של פסח)

however, refused. "I already gave you three visas and I am in enough trouble," he growled. Jacob would not give up so easily. He told the man that he would not leave until he was given another visa, so he simply sat down and waited.

At the end of the day, the consul turned to him angrily. "I am going to close, are you leaving or must I call the police?"

"I'll leave as soon as you give me a visa," Jacob retorted. Seeing Jacob's determination and desperation, the consul suddenly - perhaps more accurately, miraculously, softened.

"You know, there is an old law on the books in Cuba that But there was a problem; Gerta, their Jewish live-in says a man can immigrate with all his possessions, including his slaves. Would you say this woman is your slave?"

Jacob looked in disbelief. It was that simple.

"Of course! Absolutely! This woman is my slave!" The consul issued one more visa for the "Jewish slave" Gerta.

נמשל: This story was said over on *Pesach* night at the seder, to demonstrate how *Hashem* mercifully took the "slave" out of Nazi-occupied Europe! While recounting the miraculous Exodus and rebirth of our nation on the holiday of *Pesach*. we remember how in each generation there are always those who stand up to us but ultimately fail. Even in the darkest times, Hashem is always there to be our salvation sometimes openly, and sometimes more subtly.

הא לחמא עניא די אכלו אבהתנא בארעא דמצרים ... השתא עבדי לשנה הבאה בני חורין ... (הגדה של פסח)

partakes of the world's pleasures or whether he becomes their prisoner. The litmus test to determine if man is the prisoner of his passions or whether he really controls them is whether he can unlock the chains of desire at will and still be content. If he must have his wants and cannot escape their shackles, then he is truly their prisoner. *Hashem* allows us to indulge ourselves to some extent, symbolized by the leavened bread we eat all year long.

On *Pesach*, we are given the opportunity to escape and show that we are not hopelessly chained to our every whim. We eat the poor, unleavened bread as a sign of escape, thus showing that we are in control of our lives. Then we may resume eating regular bread and enjoy life without the fear of becoming enmeshed in the mundane. We really control it as opposed to the other way around. Thus, through eating matzah, the poor bread, we break the shackles of servitude on the Festival of Freedom. (The Haggada Treasury)

HaTorah: There are those who, when learning a sugya, recall another source that contradicts the sugya they are dealing with. They expend great effort in examining solutions to the problem. Much time and brain power are needed to reach a satisfactory conclusion. However, there are others who, when encountering such a contradiction, twist the meaning of one source, smooth out the other one, cutting corners until finally the two sources seem to agree with each other.

"But," asked the *Brisker Ray*, "of what value is such a solution?"

את יום חג המצות הזה זמן חרותנו מקרא קדש זכר ליציאת מצרים. כי בנו בחרת ואותנו קדשת מכל העמים (קירוש להג הפסח) A number of years before his passing, R' Moshe Feinstein zt''l developed a medical condition that caused him to become extremely drowsy, and at times his mind was not completely lucid and clear. This caused the great Gaon a large amount of consternation. Because of this ailment, he needed to be on intravenous fluids at all times.

Shortly before *Pesach*, the family decided to hire a nurse to take care of R' Moshe in his apartment on the Lower East Side of Manhattan, so he wouldn't have to spend Yom Tov in the hospital. His son, R' Reuven Feinstein shlita, would arrive and spend the Yom Tov in the house with his father and he would handle the preparations and run the Seder. R' Reuven, of course, did not do anything half-measure; he poured his heart and soul into the *avodah* and by the first night of *Yom Tov*, he was tired but spiritually elated as the entire family sat down around the *Seder* table.

Not wanting to waste any more time, R' Reuven lifted the becher and made kiddush. As per the Feinstein family minhag, only the leader of the Seder would make kiddush for all those in attendance, so R' Reuven then poured wine from his becher into small cups for all those seated at the table. Assuming that R' Moshe would want to take a sip of the Kiddush wine, the newly hired nurse picked up one of the small cups from the table and held it out for the rabbi to take a drink. However, to his dismay, R' Moshe closed his mouth and refused to drink.

Confused, the nurse held it out again and motioned for R' Moshe to take the cup and drink, but he just closed his mouth and shook his head.

Turning to R' Reuven, she exclaimed, "I don't understand what's going on here! The rabbi is always such a cooperative patient, and he always does whatever I tell him to! Why won't he take a sip of the wine?"

Puzzled, one of the grandchildren jumped up and grabbed another cup of wine from the table and brought it to R' Moshe who smiled at him. He then took the cup and drank the wine without hesitation.

It didn't take R' Reuven more than a quick moment to piece it all together. The nurse was obviously not Jewish, and when R' Moshe saw her holding the cup of wine, he did not want to drink from it because of the prohibition of Stam Yeinam (Chazal enacted a decree which forbids the use of any wine which has been poured by a non-Jew, whether or not it was intended as a form of idol worship.). However, as soon as one of his grandchildren brought him a cup of wine, he was more than delighted to fulfill the *mitzvah* of *Arba Kosos* - drinking the four cups of wine.

The family was astounded. R' Moshe had not been doing particularly well at the time and his mind was not fully clear. Nevertheless, he refused to transgress a halacha and refrained from doing something that looked improper to him!

R' Reuven would later smile and say that in truth there was no problem. The wine was in fact mevushal but R' Moshe obviously did not know this. "It was not his intellect that stopped him from the issur" said R' Reuven. "It was his entire guf, his very body, that simply abhorred anything that was against the Torah to the utmost degree. When he saw wine in the hands of a non-Jew, his automatic reaction was not to drink it!"

וייראו העם את ה' ויאמינו בה' ובמשה עבדו ... (קריאה לשביעי של פסח)

R' Yaakov of Mishklov zt" once asked his holy rebbi, the Gaon of Vilna zt", why Moshe Rabbeinu is not mentioned at all in the Haggadah. After all, he is the most central figure in the episode of Bnei Yisroel leaving Mitzrayim. The Gaon replied that Moshe Rabbeinu's name is mentioned in the Haggadah - once. "And they believed in Hashem and in Moshe His servant."

"I still don't understand," R' Yaakov persisted. "Since Moshe played such a pivotal role in *Bnei Yisroel* going out of Mitzrayim, his name should be sprinkled all throughout the Haggadah. It is mentioned one time, quoting the posuk by Krias Yam Suf, but otherwise it is totally omitted. It almost seems as if the omission is deliberate."

The Gaon answered, "Your point is exactly correct. It is a deliberate omission. The Haggadah is teaching us that while Moshe Rabbeinu's role in leading Bnei Yisroel out of Mitzrayim was a very important one, nevertheless, Moshe himself was incidental to the Exodus. In other words, Bnei Yisroel did not leave Mitzrayim because Moshe Rabbeinu took them out. Hashem took Bnei Yisroel out of Mitzrayim and Hashem utilized Moshe Rabbeinu to accomplish it. (This is one of the reasons why Moshe had a speech impediment; so people should not claim that Moshe used his persuasive and articulate tongue to convince Pharaoh to release *Bnei Yisroel*, or to convince the Jews to submit themselves to him.) If, for whatever reason, Moshe had not led the Jewish people out of Egypt, someone else would have done it."

"Moshe Rabbeinu's role is downplayed," continued the Gaon, "in order for us to properly understand that, in actuality, no single individual played a role in our exodus other than *Hashem* Himself. The *posukim* in the *Torah* that discuss *Yetzias*

poskim explain that the egg symbolizes aveilus because the monthly rebirth of the moon. And in order to establish it, beis as the next תשעה. Based on this he says, there is a clear the concept of achdus. correlation between the churban habayis and Pesach; the aveira of שנאת חינם and its ultimate rectification through unity.

given was "החודש הזה", the mitzvah of Rosh Chodesh, the unprecedented way. ונוכה לאכול שם מן הזבחים ומן הפסחים בקרוב.

first night of *Pesach* will always be the same day of the week din needed two עדים not one individual. This, too, strengthens

May it be the will of *Hashem* that as we resolve to become more united, ending all שנאת חינם, He too will resolve to bring Perhaps we can add that the very first *mitzyah* we were *Moshiach*, which will undoubtedly bring all of us together in an

מעשה אבות סימן

ושמרתם את המצות כי בעצם היום הזה הוצאתי את צבאותיכם מארץ מצרים ושמרתם את היום הזה לדרתיכם ... (שמות יב-יז)

It is well known how careful the Brisker Ray, R' Yitzchok Zev Halevi Soloveitchik zt" was with his matzos on Pesach. A man once entered the Brisker Rav's home before Yom Tov and noticed a heavy wooden box sitting in the corner of the room, securely locked. His curiosity got the better of him, and he wished to know what valuable item had the Brisker Rav seemed to lock up so well. "What is in the box?" he asked.

Upon hearing that the box contained matzos for Pesach, he was somewhat surprised, and asked jokingly, "Do the thieves in Brisk have nothing to steal but the Rav's matzos?"

One of the Ray's sons responded, "My father says that since the Torah states: 'And you shall guard the matzos,' one must guard them as securely as possible, just as one would a great sum of money - in a well-locked safe."

One year, during *matzah* baking, a certain man, upon seeing the *Brisker Rav's* legendary efforts in baking *matzos*, shared with the Ray the following story about R' Leib Sassover zt'l, a Chassidishe Rebbe also known for his great care and extra hiddurim in baking matzos. The Rebbe was once baking matzos at a certain bakery when a simple Jew arrived to bake his own matzos. When he saw how careful the Rebbe was in baking his matzos he became discouraged; he did not have the wherewithal to make such efforts with his own *matzos*.

The man turned to the wall in the corner of the bakery and raised his voice in passionate prayer: "Master of the Universe! I am a simple and poor man; it is not possible for me to be as careful as the *Rebbe* is in baking *matzos*. But, You, You can do anything. May it be Your will that my *matzos* come out of the oven as kosher and *mehudarim* as those of the *Rebbe...*"

When the Sassover Rebbe heard this Jew's pure and moving prayer, he approached him and asked him to exchange matzos. "Please take my matzos that I worked so hard over and give me the ones you baked." The man concluded the story with a smile as he recounted the Rebbe's kindness and graciousness.

The Brisker Rav understood that this man's intention in telling him the story was to say that matzos that are accompanied by sincere prayers are preferable to those that have been produced with the greatest hiddurim and with attention to the finer points of *halacha*, the way the "Briskers" do.

R' Yitzchok Zev turned to the man and quickly responded, "On the contrary, what this story teaches us has nothing to do with exertion. It has to do with *Tefillah* and this story teaches us that prayer is effective. That Jew's prayers were accepted and he therefore merited to receive the *Rebbe's matzos* that were way more *mehudar* than the ones over which the *Rebbe* had worked so hard, so that they should have the ultimate level of kashrus!"

While the Brisker Ray was still young, a story occurred which served as a powerful lesson about the necessity to exert oneself to his utmost not only in performing mitzvos but also in learning halacha in depth in spite of the difficulties such efforts present. It gave him ammunition to resist the temptation to take "shortcuts" in learning.

His father, R' Chaim Soloveitchik zt"l, placed tremendous energy into baking *matzos*. His degree of intense concentration on the task and the care he took in it are well-known. His sons and talmidim helped him in the work. Each person had his particular job. Young Velvel and his brother Moshe were in charge of examining the *matzos* as they came out of the oven. They decided which were considered *kefulos* (folded). Some of the *matzos* invariably broke during the baking, and they had to decide which pieces among the broken matzos that came out of the oven belonged to matzos that had been "folded in the oven" for those pieces would also have the status of "kefulos." The two brothers would work long hours in the heat of the bakery, matching pieces of *matzah* in an effort to determine the origin of each one.

One year, a bachur who was a regular visitor in R' Chaim's home, came to help them in this tedious and time-consuming task. They noticed that while they had to work long and hard to match the pieces, this young man, who was a simple-minded though G-d-fearing person, would quickly and easily match the pieces of *matzah*, showing no signs of stress. Naturally, they wondered at his ability to complete this arduous task so quickly, and asked him for an explanation.

With his answer, it all became clear. "It is very simple," he said. "When I find two pieces that don't quite match, I break off a few little pieces of each one until they match perfectly ..."

Young Velvel, wise beyond his years, turned to his brother and pointed out that the same idea is true regarding *limud*